FOMS RIKSKONFERENS 2015

MÖJLIGHET TILL VERKLIGHET

TEXT, FOTO OCH LAYOUT: LINNEA HUMMEL

vision

Stockholms stad

EKERÖ KOMMUN

BOTKYRKA KOMMUN
Långt ifrån lagom

tyresö kommun

Södertälje kommun

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

VARFÖR JUST JAG?

Olof Risberg är psykolog och har arbetat inom barnpsykiatri, socialtjänst, habilitering, skola, ungdomsvård, polisen och de senaste 15 åren inom Rädda Barnen. Han har även arbetat internationellt i bland annat Estland kring autism och hur viktigt det är med struktur kring ett barn vars inre är lynnigt kaotiskt. Olof har också skrivit boken ”Vem vill vara ihop med mig då?”, om behandling av sexuella övergrepp och utvecklingsstörning.

Olof bestämde sig tidigt för att bli psykolog och jobbar nu på Pojkmottagningen på Södermalm i Stockholm. Pojkar som blivit sexuellt utnyttjade och själva utnyttjar andra sexuellt är målgruppen. Detta projekt startade redan 1995 i Rädda barnens räkning. Då var sexuella övergrepp mot pojkar ett tabu, men vilka andra farliga tabun finns kvar idag?

Tabun idag är mycket kring personer med funktionsnedsättning och deras sexualitet. Olof ger exempel från sina år som psykoterapeut och olika klienter han mött. Här finns José, 26 år, som har en lätt utvecklingsstörning och som ofredat 12 personer sexuellt. Här finns också pojkar med autistiska drag som blivit utnyttjade av sina fäder, och många andra fall. Är det etiskt försvarbart att förbjuda någon i en gruppbostad att ta in tjejer på rummet? Att ha sexuella känslor och

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

vilja leva ut dem, fast man har en utvecklingsstörning? Ska vi behandla fallen likadant som om de inblandade inte hade en funktionsnedsättning?

- Idag sätter vi in åtgärder genom generaliseringar, vi kategoriserar barn i olika funktionsgrupper och det är lätt hänt att glömma bort bredd och möjligheter, konstaterar Olof. Samtidigt som tabun lever kvar så har trycket på Pojkmottagningen aldrig varit större. Vi behöver lyfta dessa frågor och hjälpa unga pojkar (och flickor) att hantera sin vardag. Det är en viktig fråga för alldeles för många människor.

"VI DEMONISERAR UTSATTHET"

När det gäller rättsliga åtgärder så är sannolikheten mindre att få en korrekt bedömning om man som inblandad har en funktionsnedsättning. Det finns också förhöjda risker med våld i en familj där det finns ett funktionshindrat barn. Vardagen kan bli svår att hantera, man blir arg på de som står närmast en själv, också något som vi pratar väldigt lite om.

- Vi demoniserar utsatthet, förklarar Olof. I tidningarna läser vi om Josef Fritzl och Anders Eklund, som i sig är väldigt isolerade händelser, om än otroligt hemska. Det försvårar för barn att våga berätta om sin utsatthet, för den är ju inte så som vi sett på film, i tv eller läst om i tidningarna. Den grupp som är mest utsatt, den pratas det inte om. Offrets subjektiva upplevelse är viktigast, inte vad man tror, tänker eller ens vad lagen säger. Det är individen som avgör när hen är utsatt.

Hur allvarligt är då läget? Depressioner, ångesttillstånd och beteendeproblem är signifikant överrepresenterat inom gruppen traumatiserade. Hälften av barn som utsätts för sexuella övergrepp uppfyller kriterierna för ADHD. Men också hälften av barn utsatta för fysiskt och sexuellt våld uppfyller kriterierna för allvarlig uppförandestörning.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

Varför blir unga människor sexuella förövare? Det finns ingen ensam faktor som leder till dessa beteenden, men några kan vara egna upplevelser av kränkningar, våld i familjen mobbing, bristande omsorg, hyperaktivitet som leder till social isolation.Vem orkar umgås med "en jobbig en"?

- Kriminellt beteende vänjer man sig vid , säger Olof. Precis om man börjar med cigaretter, första ciggen är äcklig och sen så småningom är man beroende. Därför är det viktigt att sätta stopp så tidigt som möjligt. Att lära någon som har misslyckats vad är rätt. Att inte fördöma och utveckla egna strategier för att klara sig bättre. Syftet är att förebygga att övergrepp ska hända.

Olof Risberg beskriver BUSA-modellen, ett sätt att tänka kring behandling.
B - Beskriva vad som hänt. Var var du? Med vem eller vilka? Hur var det för dig? Ni får aldrig stoppa ett barn som börjar berätta. Man ställer frågan när man ser en förändring. Kan det vara så att det är nånting som har hänt som barnet upplever som plågsamt eller jobbigt? Utmaningen är att själv stå ut med att göra det overkliga verkligt.

U - Uttrycka tankar och känslor. Då och där, tiden efter nu, imorgon. Det handlar inte om mig, det handlar om barnet, subjektet. Det är viktigt barnet får uttrycka ALLA tankar och känslor utan att rygga tillbaka.

S - Säga nej. Var rädd om dig själv, restaurera den skadade självbilden, bygga upp förmågan till tillit igen. Lära sig rätt och fel. När går det illa för mig? När har jag det svårt?

A - Acceptera. Försonas. Tankar som: "jag var med om det här och det var vidrigt. Det var inte mitt fel, jag kommer nog aldrig glömma det men jag är faktiskt helt ok ändå."

- Ingen av mina klienter kommer leva ett friktionsfritt liv. Men det är viktigt att kunna hantera det och förstå sig själv och andra, avslutar Olof.

FOMS

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

FN-KONVENTIONEN

Annika Jyrwall Åkerberg har bland annat skrivit en bok om mänskliga rättigheter, med diskrimineringsperspektiv. Hur lever Sverige upp till FN-konventionen för personer med funktionsnedsättning idag?

Huvudaktören är FN, som har fortfarande uppdraget att främja mänskliga rättigheter.
FN-konventionen är utgångspunkten, med de centrala principerna:
- Alla människor är lika i värde och rättigheter.
- Ingen får diskrimineras
- Rättigheterna är universella. Detsamma var än i världen vi befinner oss. Det är olika implementering.
- Rättigheterna är odelbara (inbördes beroende av varandra)
- Rättigheterna gäller enskilda individer. Den kan aldrig tas ifrån oss, men kan inskränkas vid överträdelser av lagen.
- Staten är ytterst ansvarig. (I Sverige står det i lagen med Europakonventionen) Även kommunen har lagar om att mänskliga rättigheter ska följas.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

MEDBORGERLIGA RÄTTIGHETER
- rätten till liv
- förbud mot tortyr
- förbud mot slaveri och träldom
- rätt till frihet och personlig säkerhet
- likhet inför lag och domstol
- rätten till yttrandefrihet och åsiktsfrihet
- rätten till föreningsfrihet
- rätten att ingå äktenskap och bilda familj
- rätten att välja och ingå i landets styrelse

Det finns också specialkonventioner som kvinnokonventionen, barnkonventionen, för personer med funktionsnedsättning, med flera. Oavsett vilken konvention gör man en skillnad på de ekonomiska och sociala eller de medborgerliga och politiska rättigheterna. De senare måste införas direkt. Det är en direkt kränkning att inte införa dessa rättigheter.

Hur argumenterar ni för att anpassa i era verksamheter? frågar Annika. Hon poängterar att diskriminering och anpassning har företräde. Om exempelvis en kulturskola redan finns, så är det en funktionsanpassning som sker av denna, istället för att begära pengar till en ny byggnad som är anpassad från början. Människor med funktionsnedsättning ska ha lika rättigheter som alla andra. Det är inte funktionsnedsättningen i sig som är ett problem och som leder till hinder. Det är bristerna i omgivningen som gör att den enskilde individen inte kan delta som skapar funktionshinder.

Inom FN finns standardreglerna för delaktighet på lika villkor som infördes 1993. De handlar om en ökad medvetenhet, att staten måste garantera personer med funktionsnedsättning bästa möjliga hälsa, rehabilitering samt stöd och service. Först när en individ har dessa saker är de redo att ge sig ut i samhället. Kränkningar mot FN:s standardregler likställs med kränkningar mot den första konventionen. Det är viktigt att efterfölja EU-konventionerna, överallt!

När det gäller funktionshinderspolitiken ska alla kulturinstitutioner som har statsbidrag, ha en handlingsplan för ökad tillgänglighet. Bland annat ska enkelt avhjälpta hinder i lokaler vara borta, och hemsidor och onlinematerial ska vara tillgänglighetsanpassat.

- Läs in FN-konventionen och standardreglerna i andra konventioner, jobba med att föra in detta i era verksamheter. Samhället måste förändras och konventionen leder till det, säger Annika.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

LÄTT OCH RÄTT FÖR ALLA

Haninge kommun frågade sig: hur kan man jobba i kommunen i praktiken med FN-konventionen? Ann-Britt Öhrstig är fritidsstrateg och Hasse Ledstedt jobbar som verksamhetschef på fritidsgård.

Haninge är en kommun med ungefär 82.000 invånare. Går det att få alla att dra åt samma håll? Myndigheten för delaktighet säger att utvecklingen går åt rätt håll men alldeles för långsamt. Person med funktionsnedsättning lever med sämre delaktighet och hälsa än övriga befolkningen.

I samband med att det handikappolitiska programmet skulle omarbetas så bildades en arbetsgrupp från alla förvaltningar. Där togs en vägledning fram som kom att heta Lätt och Rätt för alla. Det är en praktiskt handbok på hur vi och ni ska jobba med FN-konventionen. Ett slags styrdokument som alla ska förhålla sig till, som också bygger på kommunfullmäktiges mål om hållbar utveckling.

- Det känns som att man har något att stå på, ett stödjande dokument som säger att det är någonting vi SKA göra, allihopa i Haninge kommun, säger Ann-Britt.

FOMS

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

Hasse är verksamhetschef för fritidsgården Jordbrogården i Haninge kommun. Här samlas ungdomar med funktionsnedsättningar. Han beskriver arbetet med en strävan om att ungdomarna ska få bli autonoma, att slippa be om hjälp hela tiden i den miljö de befinner sig i. Varken arbetsmiljö eller funktionsnedsättningspolitik kommer av sig själv, utan det är upp till oss och mig att göra det till verklighet, förklarar Hasse.

Hasse såg till att en representant från varje fritidsgård i kommunen kom in i en arbetsgrupp, där varje fritidsgård hade mandat att påverka gården. Eftersom att när man tror att man behärskar något så börjar man fallera, därför togs noviser in i arbetsgruppen för att göra upp nya hjulspår.

Några ledord var att man själv ska göra något. Att arbeta i tvärgrupper, långt ut i organisationen och jobba för att ha högt i tak. Det är också resan som är den viktiga vägen, inte den slutgiltiga produkten.

- Man kan inte bygga på att ungdomarna hela tiden ska fråga en ledare om hjälp, utan vi ska bygga på att de kan klara sig själva, säger Hasse. Idag är det vanligt att enbart tänka i fysisk form kring tillgänglighet och arbetsmiljö. Det handlar inte enbart om att det ska finnas handikapptoaletter. Det finns fler med kognitiva funktionshinder som behöver hjälp, än de som har behov av handikapptoalett.
Diskussionerna inom arbetsgruppen ledde så småningom till fem stycken grundtankar kring hur Haninge kommun ska få in FN-konventionen i fritidsgårdarna.

1. Var står jag själv?
2. Är vi en fritidsgård för alla?
3. Har vi lika rättigheter?
4. Att leva med en funktionsnedsättning. Hur gör man för att söka jobb? Hur är man vuxen? Hur gör man med räkningar, söka bostad? Allting sånt finns, men inte hur det är att leva med funktionsnedsättning.
5. Min roll spelar roll. Prata med dem som har en funktionsnedsättning. De som har dokumenterad och accepterad funktionsnedsättning, de här personerna behöver vi ha en dialog med. Hur jobbar vi med självinsikt, både rättigheter och skyldigheter?
- Dessa delar är vad vi kom fram till, men det är som sagt själva resan som är viktig, inte vårt resultat. Gör resan där ni är, för det är där det behövs, avslutar Hasse.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

Två medverkande ungdomar och Fredrik Thelander.

Fredrik Thelander jobbar på Fritidsforum, Sveriges riksförbund för fritidsgårdar och hemgårdar. Han fick uppdraget att åka runt och träffa olika kommuner tillsammans med en demokratikonsulent, för att få överblick över verksamheterna och hur det ser ut med demokrati och bestämmande för ungdomar.

Det som blev tydligt var att det finns stora problem med samverkan mellan olika förvaltningar, och de som blir lidande är människor med funktionsnedsättningar. Det är en sån stor verkstad att få det att fungera, att det är lätt för andra att hamna i kläm.

Målet med projektet är att utveckla former och forum så att ungdomars röst och självbestämmande stärks samt att lära sig mer om demokrati. Att utveckla strategier och modeller för samverkan som klargör uppdrag och roller, och att arbeta lösningsfokuserat kring samordningstvister.

Kommunerna som är med i projektet får bidrag från Arvsfonden för ungdomsinkluderande åtgärder för personer med funktionsnedsättning. Allt från att skapa tjejgrupper, diskutera om hälsa, öka valdeltagandet bland ungdomar med olika funktionsnedsättningar, till kommuner som behöver hjälp med nya mötesplatser.

- Det ger ett nätverkande över hela Sverige, att ha kul att träffa varandra men samtidigt utvecklar vi metoder för att gå från idé till verklighet och hur man faktiskt genomför det. Vad behöver jag som person för att trivas och må bra? säger Fredrik.

SJÄLVBESTÄMMANDE, INKLUDERING OCH HÄLSA

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

BETYDELSEN AV KOMPISAR OCH ÖPPNA MÖTESPLATSER

Maud Ihrskog är forskare från Borås Högskola och har i studier bland annat tittat på betydelsen av kompisar och öppna mötesplatser.

- Vi måste ge barn en chans att lära sig hur relationsskapande går till. De barn som inte klarar av den sociala kompetensen hamnar lätt utanför. Var nionde barn i förskolan blir inte vald som någons vän. Alla barn ska och behöver vara delaktiga i förskolan. Har vi problematiken kring relationsskapandet blir det svårare ju äldre man blir att få in det från start, förklarar Maud.

Det finns villkor för relationsskapande, som handlar om var barnen bor, vilka föräldrar de har, hur familjebildningen ser ut, hur uppväxtvillkoren ser ut, men också ner till var de befinner sig och vilka pedagoger de möter.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

Även identitetsbildning sker genom relationer. Vem är jag, vem är du? Ålder, egenskaper och intressen speglas i detta. Hur främjar man då gemenskap?

Man lär ut förmågan att reflektera och tolka situationer, men framför allt att tolka på rätt sätt. Social kompetens måste läras in i socialt likvärdiga sammanhang, som skola och fritid. Att lära sig leken, där turtagning är så viktigt. Genom leken får man stor social kompetens.

Relationsskapandet är ofta villkorat av andra vuxna. Men i ny forskning pratar man om barns perspektiv istället för vuxnas. Barns kultur, vad barn gör själv och inte vad som formas åt dem. Man ser barnens specifika värld, som aktivt skapande människor som inte får ord lagda i munnen på sig. Barns röst kommer till uttryck genom vad de ser, upplever och känner.

Genom att lyssna på dem, få deras erfarenheter, bemöta dem och respektera dem kan de bli några som blir tagna på allvar och som räknas med.

“BARN SÄRSKILJER PÅ KOMPIS, KAMRAT ELLER VÄN”

Innebörden av kompisskapet är att må bra, känna sig behövd, att man är någon och att man blir någon. Om relationen är jämbördig går det inte att ljuga, vara taskig, skvallra eller bete sig illa. Barnen särskiljer också själva på kompis, kamrat eller vän. Någon som är mycket mobbad och utsatt och får frågan om hen har kamrater, kan svara ”ja.” Kamrater är bara någon man går tillsammans med i skola eller på fritids. Däremot är ”kompis” det som vi vuxna kanske tidigare sagt ”nära vän eller väninna” om. En ”vän” för barn är inte detsamma som kompis, utan kan vara någon som man inte ser så ofta.

- Lärandet i interaktion sker när det råder jämbördighet. Kan jag matte jättebra och du inte så trivs vi inte så bra ihop, det måste finnas något gemensamt annars kan vi inte umgås på samma sätt. Den här likvärdigheten skapar spelrum för lärande. Mycket viktigare än den faktiskt kunskapen i ämnen som matte eller teori, menar Maud.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

Barbro Lewin är en pensionerad forskare från Centrum för forskning om funktionshinder. Hon har även skrivit en bok om LSS riktad till personal, men också en bok om brottsoffer med funktionsnedsättningar. Hon är medlem i FUB, ledamot i ALA som handlägger arvsfondsansökningar, idépolitiskt aktiv i Riks-FUB som funktionshindersforskare.

- LSS står som bekant för Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Det handlar om delaktighet, självbestämmande och relationer. En förutsättning för LSS-verksamhet är att lagen funkar från början till slut. Det vi har märkt är att det inte är så lätt att få och behålla sina LSS-insatser. Själva insatserna i sig inskränks. Det har blivit en urholkning av LSS både i handläggning och i utförande, säger Barbro.

LSS delaktighet handlar inte om det lilla livet, med säng, toalett och matplats. Det handlar om att leva och inte bara överleva. Det handlar också om inflytandet över det stöd man har rätt till, och de relationer man har med personal i boendet, daglig verksamhet och anhöriga. Kortversionen av LSS är att det är en hyperindividualistisk möjlighetslag.

LSS 20 ÅR - VEM BRYR SIG OM LSS VÄRDEGRUND IDAG?

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

Det räcker inte med att följa lagen och det räcker inte bara med att vara "snäll." Målet är att leva ett liv som alla andra. Vilket i sig inte heller är lätt.

LSS har i många fall blivit jämställt med socialtjänstlagen (SoL). Konsekvensen av detta är att önskemål blir rutinmässigt hanterade, både i utförande och i handläggning. LSS är inget erbjudande, det är en rättighet.

Några aktuella diskussionspunkter rör bland annat ledsagarservice. Kontaktpersoner är svårare att få jämfört med tidigare. Är LSS en välgörenhet eller offentlig verksamhet? Hur fungerar samverkan mellan huvudmän, funkar det alls? Det blir också etiska frågor huruvida vi ska ställa större krav på personer i gruppbostäder än på oss själva när det gäller hälsa.

Dagens verklighet med LSS är att mycket faktiskt är bra. Hälsa tiger still, det finns bra personal och det mesta funkar. Men det finns stora behov av kompetensutveckling, och i dagsläget ges inga regeringspengar till LSS-personal. Lagen behöver också uppdateras och förtydligas, det händer många saker på 20 år. Rättspraxis har utvecklats på så sätt att rätten inte dömer i enhetlighet med de politiska intentionerna.

Ett exempel på resultatet av detta är att det blivit neddragningar för kostnader av insatserna, och samlokalisering med äldreboenden, och även sammanslagning av olika personalstyrkor.

"DET RÄCKER INTE MED ATT BARA VARA SNÄLL"

Men redskapen finns, och mycket kunskap finns! Trots detta finns det en stor misstro och bristande tillit till myndigheterna idag. Förr förväntade man sig att man skulle få hjälp, att myndigheter visste vad man hade för rättigheter och kunde hjälpa till. Idag är det snarare en kamp och strid i kontakten med myndigheter.

- Min inställning är att i väntan på eventuella initiativ till återupprättande av LSS måste människor med funktionsnedsättningar främst lita till sig själva. Kampen måste fortsätta. LSS ger rätt till personligt individuellt anpassat stöd för att möta sociala behov och önskemål. Inte bara behov alltså, utan önskemål. Att skapa och ha mer rätt att säga till om, säger Barbro.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

VAD HÄNDER SEN?

Barbro Lewin tillsammans med moderator Ann Epstein diskuterar olika fall om vilka rättigheter man har, eller hur man bör handla.Vad är lösningen? Om det skulle läggas in på staten, vad skulle det innebära?

Staten måste göra LSS starkare och förtydliga lagarna. Vilka som är skyldighetsparagrafer och rättighetsvillkor. En kommun kan inte ANSE att nån har goda levnadsvillkor. Det är något som medborgare måste känna.

Vi bör alla bli bättre på att lära oss hur LSS SKA tolkas enligt lagen. Man måste se paragrafernas helhet tillsammans, inte bara några ord. Allt kan inte stå i lagen, det gör de övergripande målen ännu viktigare. Prepositionerna i LSS-lagen är inte en uppräkning av funktionsnedsättningar som ska prioriteras och jobbas med, de är bara exempel. Men tolkas bokstavligen.

- Bryt ihop och gå vidare! sammanfattar de.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

SPEAKERS CORNER

Fyra olika personer får berätta om sina verksamheter eller projekt. Från vänster i bild syns Po Hagström, Kerstin Björsson, Olle Nordberg och Ulf Forsell.

Kerstin Björsson – Sensus
Kerstin var med i projektet Musik ska byggas utav glädje, som nu har blivit en bok med samma namn. Den handlar om att skapa tillgängliga musikrum. Boken finns att ladda ner som PDF-fil.
Musik med alla är en vidarebyggning av projektet, och det yttrade sig i olika inspirationsdagar. Även internt inom Sensus finns goda exempelverksamheter som Music makes sense och Teater Surra.

- Vi skapar mål genom den statliga folkbildningspolitiken, säger Kerstin.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

COMAI - Ulf Forsell

Comai utvecklar och erbjuder digitala hjälpmedel för människor med kommunikativa- och kognitiva funktionsnedsättningar. Premium Comai är en applikation som jobbar med tydlighet genom kalender, aktiviteter, bildstöd, listor och påminnelser. Appen erbjuder också handlingsplaner för olika situationer. Hur ska jag bete mig om jag missar tåget, glömt nycklarna? Sådana enkla saker som kan vara stora problem. Premium Comai visar då tydligt hur jag ska göra, vem jag ska ringa för att få hjälp.

Här finns också visualiseringar av pengar och tid. Hur mycket ska jag betala, hur mycket sedlar och mynt behöver jag ta med mig? Hur lång tid är egentligen fem minuter? Även ljud är en funktion i applikationen. Ljudanteckningar kan kopplas till kalendern och påminnelser. Bilder och fotografier kan sättas ihop till bildserier och visa hur man exempelvis åker till jobbet.

Ulf visar också en bit av Dialog Comai, ett kommunikationshjälpmedel för det förtroendefulla samtalet. Det kan vara ett kognitivt stöd för personen som har svårigheter. Här kan man uttrycka sig genom att snabbt och dynamiskt trycka på kommunikationsbrickor med bildstöd. Det finns också ett webbgränssnitt, som gör att någon annan person på distans kan moderera och lägga in påminnelser, skapa och lägga till nya kommunikationsbrickor och liknande.

Tanken med Comai som verktyg är att man ska bli mer självständig och mindre beroende av andra. Det ger en ökad trygghet och frihet, och säkerhet för familjemedlemmar.

- Comai kan bli förskrivet via landstingens hjälpmedelscentral. Hör med habilitering och arbetsterapeuter. Det går att låna kostnadsfritt om det finns behov av det, säger Ulf.

Olle Nordberg - Bilda studieförbund, Musikschlaget

Musikschlaget är en musiktävling för musiker med utvecklingsstörning eller inom autismspektrat. Det hela startade som ett EU-projekt i Sundsvall 1999, men tävlingen växer för varje år.

År 2006 anordnades Eurovision song contest för personer med funktionsnedsättningar, i Aten, Grekland. När det svenska laget kom hem igen kände de att de själva ville anordna en bättre tävling. De ville också avgränsa tävlingen till att bara ha personer med utvecklingsstörning och autismspektrat.

En hemsida skapades som en portal att börja marknadsföra tävlingen, som blev att heta Musikschlaget. Under 2011 kom 18 anmälda tävlanden, som en jurygrupp valde ut finalister till en riksfinal. Det är ett stort pådrag under tävlingarna, det hela filmas och sänds live. Vinnaren i Musikschlaget får förutom äran också uppträda för en livepublik på 25.000 personer i Sundsvall under nationaldagsfirandet.

I år har Musikschlaget deltävlingar i hela Sverige. Åtta deltävlingar där vinnarna går direkt vidare till finalen, men också två stycken wild cards som går direkt till final. Det är ingen mimning, utan riktig sång och spelande som gäller. I år kommer finalen äga rum 14 november klockan 19. Hela tävlingen går att se på www.musikschlaget.se.

Po Hagström - Kännbart

Med tillgänglighet som mål skapades projektet Kännbart. Ett interaktiv konstutrymme med dövblindhet som målgrupp. Dofter, ljusspel, mötesplatser, känsel. Att exempelvis en skulptur man kan gå in i och uppleva sin kropp på olika sätt. Genom projektet vill de belysa syn.- och hörselnedsättningar, men även teckenspråksvärlden. Projektet kommer resa runt i olika delar av Sverige. Syftet är att alla ska ha möjlighet att lära sig mer kring dessa frågor.
- Konsten är vår scen, vår mötesplats och vårt transportmedel säger Po.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

DEN HJULBENTE ÄVENTYRAREN

När Aron Anderson var 9 år gammal opererades han för cancer och hamnade i rullstol. Han tog tidigt ett beslut att inte låta rullstolen stoppa honom utan att istället se vilka möjligheter den kunde ge honom. Sedan det beslutet har Aron bland annat varit med på fyra Paralympics i tre olika sporter, han har åkt Vasaloppet sittandes, cyklat armcykel till Paris och som första person någonsin i rullstol bestigit Kebnekaise. Förutom att idrotta och hitta på nya äventyr är Aron en mycket populär föreläsare och är även engagerad som ambassadör för Barncancerfonden. Under föreläsningen får vi veta Arons syn på lycka och framgång, och hur vi i vår vardag kan ta till liknande knep för att nå det.

- Nånstans i livet kommer vi ställas inför problem och begränsningar. Det handlar om hur vi förhåller oss till dessa begränsningar, hur ser vi på dem som anledningen till att lyckas? säger Aron.
Framgång för mig är lycka, att kunna känna sig exalterad över sitt liv. Då känner jag mig som mest lycklig. När det gäller framgång, så ser jag det som just att gå framåt. En fram gång. Att våga ta de läskiga kliven till det som är lite obekvämt eller okänt.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

Som sjuåring fick Aron de första tecknen på sin sjukdom. På vägen till sin farmor för att fira julafton fick han väldigt ont av att sitta. Det höll i sig i flera veckor, vilket gjorde att han och familjen till slut åkte till vårdcentralen för att kolla upp det. Smärtan avfärdades som växtvärk, och de skickades hem. Efter en någon vecka fick Aron en kraftig feber, vilket gjorde att de åkte in till sjukhus för att verkligen kolla upp det på riktigt. Personalen på sjukhuset tog en massa prover. Aron röntgades och undersöktes. När resultaten kom tillbaka fick hans föräldrar gå in i ett annat rum tillsammans med läkaren.

- När de kom tillbaka hade mamma och pappa tårar rinnande nerför kinderna, förklarar Aron. Jag hade fått cancer i korsbenet i bäckenet. Det var därför jag hade så ont, när jag satt ner så trycktes nerver ihop.

“SÄTT UPP MÅL, OCH PÅMINN DIG SJÄLV OM DET PÅ ETT SÄTT SOM GER KRAFT OCH ENERGI”

Behandlingen skulle ta sex till nio månader, och det var en stor chans att bli frisk. Efter operationen för att ta bort tumören satte Aron sitt första riktiga mål – att bli frisk.

Det är än idag en framgångsfaktor. Sätt upp mål! De nås inte bara genom att sätta upp dem.

Det handlar om att göra det dagliga jobbet för att nå målet. Att hela tiden påminna sig själv, på ett sätt som ger kraft och energi. Att vara sin egen drivkraft för att nå målen.

Aron fortsätter berätta om de stora målen han nått senare i livet. Ett stort exempel är att cykla till Paris, för att samla in pengar till Barncancerfonden. Det är 120 mil från Rynkeby i Sverige. En resa som skulle ske under bara en vecka. Det innebär ungefär 18 mil om dagen, vilket ingen annan hade gjort med armcykel förut.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

- Jag påminde mig hela tiden om mitt mål. Jag ställde helt sonika min cykel i mitten av vardagsrummet, mellan soffan och TV:n. Jag kunde omöjligen missa den. Det svåraste med träning är inte att göra det, det svåraste är att komma igång, att ta första steget. Men efteråt är man oftast glad att man har gjort det, säger Aron.

Efter Arons operation och cellgiftsbehandling minskade tumören. Allt såg ut att gå i rätt riktning. Men efter ett halvår kunde man se att det inte hände så mycket. Den första tumören var död, men de hittade andra som var väldigt levande och av en sort de inte visste hur man skulle behandla. En experimentell cellgiftsbehandling sattes in, men det hjälpte inte. Det var då läkarna var tvungna att operera in en metallkonstruktion som ersättare till korsbenet i bäckenet. Vilket gjorde att nerver till benen kapades och Aron fick svårt att gå.

förläningen för att rädda livet på barn, tack vare de pengar som samlas in. Vi bidrar till något större, till nåt viktigt. Att man blir en kugge i ett större sammanhang..

Den tredje framgångsfaktorn är: se dina möjligheter. I början efter min stora operation som barn gick jag med rullator, och vägrade rullstol. Den skulle ju göra mig handikappad! Jag är ingen handikappad person. Som att rullstolen skulle göra mig sämre. När jag senare äntligen gick med på att prova så insåg jag ju att detta skulle göra mitt liv bättre. Jag kunde börja leva på riktigt tack vare rullstolen.
Det är lätt att fokusera på sådant som inte går, men försök fokusera på det som går att lösa, att hitta ett sätt att lösa det. Att tänka runt problemen och våga prova. För när man gör det så känner man sig så otroligt levande. Även om man inte lyckas med det man tänkt göra så händer det saker runtomkring en som gör det värt. Man måste ju prova!

“MÅLET ÄR EN BONUS, MEN KOMMER I SIG ALDRIG GÖRA MIG LYCKLIG”

Det leder till min andra framgångsfaktor som är: sluta aldrig kämpa. Hur klyschigt det än låter. Klart det är okej att bryta ihop och gråta i en hög, men vi kan göra det bästa av vår situation och efter våra egna förutsättningar. Jag tror inte livet handlar om vad vi har för förutsättningar utan hur vi hanterar dessa

Arons målsättningar och kämparanda hjälpte honom att förra året klara en svensk klassiker, men i rullsol. Det innebär Vasaloppet, Vansbrosimmet, Lidingöloppet och Vätternrundan. Han besteg också Kebnekaise, en 16 km lång resa till toppen under tre dagar.
- Det var i perioder så jobbigt att jag inte visste vad jag skulle tänka på. Toppen som mål var för långt bort och svårt att greppa. Så varje sten jag kom förbi var i sig en seger. Jag vill också betona vikten av människor som pushar och hjälper dig mot ditt mål. Ge inte upp och låt de hjälpa dig dit.

Jag vill göra saker för en högre mening. Vi kämpar ju i

Efter att jag äntligen börjat förstå fördelarna med rullstolen så fokuserade jag på detta. Jag kunde äntligen börja idrotta igen, och livet började bli lite som vanligt igen. Jag hade jättekul på idrotten, hade vänner i skolan. Men har man haft cancer en gång så finns det risk att den kommer tillbaka. Vilket den gjorde för mig. Den satt i lungorna. Men tack vare tidiga kontroller kunde tumörerna opereras bort. Sedan dess har jag varit cancerfri i 15 år.

- Jag sa till mig själv: Aron, du vet inte hur länge du kommer leva. Gasa och kör! Jag började verkligen gasa på och ta väldigt mycket guld i friidrott. Jag var med i junior-VM i Schweiz 2001 och tog guld efter guld i olika grenar. Samtidigt med den euforiska känslan så kröp en annan känsla upp... jaha, var det inte mer? Jag sökte hela tiden något nytt, något mer. Så fort jag kom i mål i ett lopp så var lyckokänslan bortblåst bara en stund senare. Jag höll på sådär tills jag insåg att det inte är målet det handlar om. Målet är en bonus, men målet i sig kommer aldrig göra mig lycklig.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

Det leder till framgångsfaktor nummer fyra. Glädjen finns i resan. Som ung trodde jag att bara jag vann skulle jag vara lycklig. Idag tänker jag på utvecklingen. Har jag utvecklats sen igår, förra veckan, ett år sen? Det är så mycket lättare att se framstegen på det viset. Det går alltid att tänka att man borde gjort bättre ifrån sig, men man ska inte rigga spelet mot sig själv på det viset. Lägg upp spelet mot hur det var DÅ istället för mot hur det är när man kommer fram, förklarar Aron.

"VÅGA GÖRA DET DU VILL OCH KOM IHÅG ATT NJUTA PÅ VÄGEN DIT"

Hitta era egna mål. Som känns rätt för oss själva. Ju coolare mål, desto coolare resa, men det behöver ju inte betyda något storslaget som att bestiga berg. Låt ingen annan bestämma vad som är möjligt för dig. Låt ingen annan sätta upp dina begränsningar. Det är så lätt att lyssna på andra som säger att "nä, det här går ju inte." Om jag lyssnat på dom hade jag aldrig kommit dit jag är idag.

Våga göra det du vill och kom ihåg att njuta på vägen. Sluta aldrig kämpa, och kör för fan! avslutar Aron.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

UNIKA

Unika presenterar ett smakprov från en av de tre olika dagliga verksamheterna de har i Stockholm. De har tillsammans byggt upp en teater och har gratis uppträdanden varannan onsdag. Det som är speciellt med Unika är att deltagarna gör allting själva. Från musik som spelas, till smink, manus, repliker och så småningom även scenkläder.

Vi får ta del av en liten bit i Unikas musikalträning. En musikal som handlar om två olika världar. En grå och trist värld med många måsten, och en levande, estetisk värld där man mår bra. Karaktärer från de olika världarna möts och blir kära, och det är premissen för själva föreställningen, vars namn hittills hålls hemligt.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

MINGEL OCH UNDERHÅLLNING

En konferens för FOMS innebär inte bara enormt intressanta föreläsningar utan också en lika intressant del av diskussioner och interaktioner deltagarna sinsimellan. På onsdagskvällen befann vi oss på Marion's Diner för bowling och mat. Fredagen innebar att "rocka sockorna!"

FOMS är en rikstäckande ideell yrkes- och intresseförening som har till syfte att stödja tjänstemän och andra med intresse för fritids-, rekreations- och kulturfrågor för personer med funktionsnedsättning.

hummel.linnea@gmail.com
Tel: 070 64 99 357
Malmö

LINNEA HUMMEL

Hej på dig! Det här är det nionde året jag har haft chansen att få dokumentera FOMS årliga rikskonferens. Det känns lika intressant och kul varje gång. Det är också jätteroligt att få träffa er år efter år som är engagerade i FOMS som förening, men också alla nya förmågor som jobbar lika intensivt med dessa frågor.

Jag är en designstudent i Malmö som nu våren 2015 kommer ta kandidatexamen i informatik. Jag har tidigare varit studentmedarbetare för ortopediska kliniken i Malmö där jag jobbade som kommunikatör. Jag satte upp och drev igenom förändringar för att förbättra kommunikationen mellan chefer och 600 anställda.
Jag har också designat webbplatsen för Europeiska ungdomsparlamentet i Sverige. I somras jobbade jag som projektassistent för riksförbundet DHB och hjälpte dem driva igenom en rikstäckande enkät på hur landstingen bemöter barn och ungdomar med språkstörningar.

Det här är ett litet axplock om vad jag gjort och kan göra, men hör av dig liknande uppdrag, jag vill gärna samarbeta med någon av er, och kanske hjälpa till med just ditt projekt!